

Reactie op 'Pleidooi voor beschermingsdifferentiatie'

Het artikel van Jan Hoogendoorn ('Pleidooi voor beschermingsdifferentiatie') in *H₂O* nr. 2 van 25 januari jl. biedt een interessante visie op hoe een waterbedrijf beleidsmatig en technisch met zijn grondstof kan omgaan. Hoogendoorn maakt onderscheid in maaiveldbescherming, geologische bescherming en technische bescherming. Het artikel doet vermoeden dat de maaiveldbescherming (grondstofbescherming) alleen maar geld kost en bij commercieel ingestelde (private) waterbedrijven waarschijnlijk overboord zal worden gezet. Het prijskaartje van maaiveldbescherming hoeft echter niet hoog te zijn en bovendien bestaan andere, vaak vergeten, baten die niet zomaar in geld zijn uit te drukken. Aldus Toine Ramaker van Kiwa. Naar zijn mening kunnen activiteiten in het kader van maaiveldbescherming een waardevolle bijdrage leveren aan de maatschappelijke verankering van het waterbedrijf en de basis leggen voor een schone grondstof. Hieronder vindt u zijn reactie.

Natuurlijk is het legitiem dat waterbedrijven kijken naar de kosten, met de benchmark als stok achter de deur en misschien in de toekomst een toezichthouder. Een waterbedrijf heeft echter meerdere functies te vervullen, het waterbedrijf als maatschappelijke partner. Deze functies moeten uiteraard wel verenigbaar zijn met drinkwaterproductie: wettelijke productverantwoordelijkheid én preventief beschermingsbeleid als logisch onderdeel van de bedrijfsvoering. Overigens willen de meeste waterbedrijven ook aangesproken worden op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid, getuige de toetsing van bedrijfsdoelen aan 'waardering maatschappij', volgens het zogeheten INK-model.

'Superbescherming', een term die Hoogendoorn gebruikt voor een uitgebreide vorm van maaiveldbescherming, is uit oogpunt van volksgezondheid en het voorzorgsprincipe wat mij betreft altijd het uitgangspunt voor een schone grondstof en een gezonde bedrijfsvoering. 'Technische bescherming' is noodzakelijk maar heeft niet de voorkeur. 'Superbescherming' kan bestaan uit diverse activiteiten, zoals het onderhouden van contacten met provincie, gemeente en waterschap, actieve bemoeienis met planvorming in een voorzieningsgebied maar ook contracten afsluiten met 'schone landbouw'. Sommige waterbedrijven gaan

verder dan het onderhouden van contacten en initiëren alleen of in coalitieverband innovatieve projecten met betrekking tot grondstofbescherming. Denk hierbij aan nieuwe landgoederen, biologische landbouw, natuurontwikkeling en waterberging. Inmiddels zijn enkele innovatieve projecten opgestart, zoals bleek tijdens de VEWIN-discussiemiddag: 'Waterleidingbedrijf als partner in het landelijk gebied?', waarin 'superbescherming' wordt nagestreefd (zie *H₂O* nr. 4 van 22 februari jl.).

Hoogendoorn meent dat ruimtelijke winst een prijskaartje mag hebben, maar bij commercieel ingestelde bedrijven naar verwachting overboord gezet zal worden. Op het eerste gezicht lijkt ruimtelijke winst en maaiveldbescherming een (fors) prijskaartje te hebben. Veel (mankracht) wordt geïnvesteerd, terwijl de resultaten (gemeten in grondstofkwaliteit) soms niet direct zichtbaar zijn. De nut/noodzaak-discussie steekt constant de kop op. Dat heeft te maken met de termijn waarover de investeringen zich terugbetalen: korte termijn versus (middel)lange termijn. Dit is echter geen reden om niet te investeren in onderzoek en projecten die zich later terugbetalen. In sommige gevallen is de relatie tussen inspanning en resultaat wel duidelijk te leggen en is de 'return on investment' direct zeer positief. Beschikbaarheid van de grondstof (klimaat) en de verdere achteruitgang van de waterkwaliteit maken de nut/noodzaak-discussie rondom preventieve maaiveldbescherming wat mij betreft overbodig.

Het prijskaartje van superbescherming hoeft niet hoog te zijn. Door drastische veranderingen in het grondgebruik bestaan in het nieuwe omgevingsbeleid legio mogelijkheden om als waterbedrijf, zowel grondwater- als oppervlaktewaterbedrijven, aan te haken of projecten te initiëren. Hierbij denk ik aan de introductie van de watertoets, herstructurering van de landbouw in EU-verband met nadruk op extensivering en verbreding van activiteiten (groene diensten), herstructurering van de zandgebieden en het opstellen van deelstroomgebiedsvisionen. In het tweede Structuurschema Groene Ruimte en de natuurnota 'Natuur voor mensen, mensen voor natuur' worden maatschappelijke en terreinbeherende organisaties, zoals waterbedrijven, uitgenodigd om samen met het Rijk een impuls te geven aan het landelijk gebied. Deze impuls kan op verschillende manieren worden ingevuld. Naast traditionele natuurontwikkeling bieden ook andere meekoppelende belangen zoals waterberging, infiltratie (anti-verdroging) en recreatie goede mogelijkheden om

winningen te verduurzamen. De betrokken partijen en stimulerende overheden brengen de benodigde investeringen samen op. Hefboomwerking in optima forma.

Naast de financiële aspecten die bij de uitvoering van concrete projecten in het kader van maaiveldbescherming een rol spelen, wordt wel eens uit oog verloren dat investeringen in preventief beleid een aantal positieve neveneffecten (naast een schonere grondstof) hebben die zich indirect terugbetalen. Hierbij denk ik aan een duurzame waterwinning die tot in lengte van jaren kan blijven voortbestaan. Ook andere functies kunnen in deze duurzame situatie profiteren van de aanwezigheid van de waterwinning. Investeren in grondstofbescherming betekent investeren in contacten, coalities en samenwerkingsverbanden. De afspraken worden vaak op ambtelijk of bestuurlijk niveau met waterschappen, provincies en gemeenten gemaakt. Maar ook nieuwe partijen zoals recreatiepartijen en andere maatschappelijke organisaties worden belangrijker in de beleidsarena. De contacten en samenwerkingsverbanden hebben 'spin-off': waterbedrijven worden als volwaardig partner gezien, verbeteren hun imago en kunnen invloed uitoefenen op gebiedsprocessen. Met name in de verdrogingsdiscussie blijft communicatie noodzakelijk; waterbedrijven en waterschappen houden er vaak verschillende ideaalbeelden op na. Verdroging blijft een actueel thema in verschillende beleidsnotities, een actieve grondhouding is derhalve noodzakelijk.

Het nieuwe omgevingsbeleid biedt prachtige kansen voor een 'superbescherming' die maar ten dele door de waterleidingbedrijfstaking worden benut. Natuurlijk zullen nog de nodige technische en beleidsmatige vragen beantwoord moeten worden. Het artikel van Hoogendoorn is in dat kader een waardevolle bijdrage. Ook VEWIN ziet kansen in het nieuwe omgevingsbeleid en zet stevig in op kennisuitwisseling, het sluiten van nieuwe coalities, het zoeken van partners en bewustwording binnen de waterbedrijven. Het is voor iedereen nog even zoeken naar de juiste positionering, maar naar mijn mening kan de waterleidingsector sterker uit de discussie rondom de nieuwe inrichting van Nederland komen en tot in lengte van jaren duurzaam (drinkwater)water maken, gebaseerd op maaiveldbescherming en waar noodzakelijk technische bescherming. De tijd is aangebroken dat de waterbedrijven de kansen, verwoord in diverse beleidsnota's, aangrijpen en vertalen in concrete projecten. ☑

Toine Ramaker
Kiwa Water Research